

KVALITETSDEKLARATION

Betalningsbalans och utlandsställning

Ämnesområde
Finansmarknad

Statistikområde
Ämnesövergripande statistik

Produktkod
FM0001

Referenstid
2018 kvartal

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål.....	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	4
1.2 Statistikens innehåll	4
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	5
1.2.4 Redovisningsgrupper	5
1.2.5 Referenstider	5
2 Tillförlitlighet.....	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.2.1 Urval	7
2.2.2 Ramtäckning.....	7
2.2.3 Mätning.....	7
2.2.4 Bortfall.....	8
2.2.5 Bearbetning	8
2.2.6 Modellantaganden	9
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	11
3 Aktualitet och punktlighet	12
3.1 Framställningstid	12
3.2 Frekvens	12
3.3 Punktlighet	12
4 Tillgänglighet och tydlighet.....	12
4.1 Tillgång till statistiken	12
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik.....	12
4.3 Presentation	13
4.4 Dokumentation	13
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	13
5.1 Jämförbarhet över tid	13
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	13
5.3 Sam användbarhet i övrigt	13
5.4 Numerisk överensstämmelse	13
Allmänna uppgifter	14
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	14
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	14
C Bevarande och gallring	14
D Uppgiftsskyldighet.....	15
E EU-reglering och internationell rapportering	15
F Historik.....	15
G Kontaktuppgifter.....	16

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet med betalningsbalans och utlandsställning är att göra en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med och ställningsvärden mot omvärlden. I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följderna att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, primärinkomster som främst består av löner samt avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt sekundärinkomster såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av icke-producerade icke-finansiella tillgångar.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Som tillgång menas bland annat transaktioner i utländska värdepapper och svenska lånefordringar på utlandet. Som skuldtransaktion avses exempelvis handel med värdepapper med svensk emittent samt lån i utlandet med svensk låntagare.

Riksbanken ansvarar för den svenska betalningsbalansen men uppgifterna samlas in, bearbetas och publiceras av SCB. Parallellt med betalningsbalansen sammanställs utlandsställningen. Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuld-/nettotillgång gentemot omvärlden och redovisas i form av ställningsvärden över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Utlandsställningen delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven och redovisas både med direktinvesteringar till bokfört värde och marknadsvärde.

När betalningsbalansens källor och metoder beskrivs nedan omfattas också utlandsställningen utan att detta uttryckligen alltid skrivs.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Betalningsbalansen, utlandsställningen och dess kontoposter används som underlag för analys av ekonomin på kort och lång sikt. Till exempel:

- som underlag till utlandsdelen i nationalräkenskaperna
- som underlag för strukturstatistik och för att belysa frågor kring utländskt ägande av inhemska företag (direkta investeringar)
- som underlag för växelkursanalys

Användare är bl.a. Finansdepartementet, Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Nationalräkenskaperna, Kommerskollegium, ekonomer, forskare och media.

Eurostat, Europeiska centralbanken, OECD och andra internationella organ använder statistiken för analys och vidare spridning av internationell statistik.

1.2 Statistikens innehåll

Statistisk intressestorhet är marknadsvärdet av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden som skett under aktuellt kvartal. För utlandsställningen motsvaras den av Sveriges tillgångar och skulder vid slutet av perioden. I praktiken skiljer sig intressestorhet och målstorhet åt, främst genom att samtliga reala och finansiella transaktioner inte kan samlas in med hänsyn till uppgiftslämnarbörda.

1.2.1 Objekt och population

Intressepopulationen är Sveriges ekonomiska aktivitet i form av ekonomiska transaktioner med omvärlden under en viss period eller värdet av olika innehav i slutet av en period för utlandsställningen, samt deras avkastning. Bland posterna i betalningsbalansen finns ingen fullständig förteckning över alla transaktioner som sker mellan Sverige och omvärlden, utan uppgifter om transaktioner, avkastning och ställningsvärden samlas in från företag.

Riksbankslagen innebär att samtliga svenskar (privatpersoner, företag och organisationer) som genomför transaktioner med utlandet kan omfattas av statistikrapportering. I praktiken för insamlingen till den finansiella balansen omfattas de företag som är stora aktörer inom respektive sektor, detta med hänsyn till uppgiftslämnarbördan. I vissa delar av betalningsbalansen blir därför målpopulationen avgränsad i jämförelse med intressepopulationen, eftersom man medvetet inte samlar in från små aktörer och därmed inte når samtliga transaktioner.

Observationsobjekten överensstämmer med mål- och intresseobjekt med undantag för vissa kontoposter som modellskattas, exempelvis finansiella tjänster, se vidare 2.2.6 Modellantaganden. Andra tjänster som modellskattas är transporttjänster, försäkringstjänster och diplomattjänster, detta görs inom ramen för undersökningen UHT.

1.2.2 Variabler

Intressevariabler är de egenskaper som finns hos en transaktion i betalningsbalansen och hos ställningsvärden i utlandsställningen. Målvariabler överensstämmer med intressevariabler och kan skilja sig

beroende på vilken kontopost transaktionen/ställningsvärdet avser men kan exempelvis vara:

Sektor

Valuta

Löptid

Land

Export

Import

Tillgångar

Skulder

Observationsvariabler överensstämmer vanligen med målvariabler, men ett undantag är landfördelningen i direktinvesteringar som modellfördelas, se 2.2.6 Modellantaganden.

1.2.3 Statistiska mått

Det statistiska mått som används är summa. Värden anges i miljarder kronor.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Redovisningsgrupper är kontoposterna i betalningsbalansen (utlandsställningen). Kontoposterna beskriver vilken typ av transaktion som avses, exempelvis portföljinvesteringar, löner, EU-bidrag eller tjänstehandel. För bytesbalansen redovisas utöver kontopost även handeln inom/utanför EU samt import och export. I kapitalbalansen redovisas kontoposterna uppdelat på import och export. Den finansiella balansen redovisar kontoposter på typ av investering (i Sverige eller i utlandet).

Utlandsställningen har redovisningsgrupperna tillgångar, skulder, valuta, inhemsk sektor och löptid. Kontoposterna är här desamma som i den finansiella balansen.

För portföljinvesteringar finns transaktionerna redovisade efter typ av instrument, emissionsvaluta, löptid, land och emittentsektor. För kontoposten direkta investeringar fås nettotransaktionerna uppdelade i bransch, land och investeringspost.

1.2.5 Referenstider

För betalningsbalansen är referenstiden kvartal och år. För utlandsställningen som avser ställningsvärden är referenstiden utgången av kvartalet eller året.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Insamlingen till betalningsbalansen görs genom flera olika undersökningar med varierande urvalsmetoder; totalundersökning, cut off-undersökning, urvalsundersökningar och bedömningsurval förekommer. I de flesta fall utgör företag uppgiftslämnare. Underlagen till den finansiella balansen

(direktinvesteringar och portföljinvesteringar) och avkastningsposter som går till bytesbalansen samlas in inom ramen för den egna undersökningen. Därtill kommer användning av statistik från andra undersökningar.

Källor för bytesbalansen är undersökningarna *Utrikeshandel med tjänster* (UHT) och *Utrikeshandel med varor* (UHV). UHT är också huvudsaklig källa för kapitalbalansen. Insamlingen för UHV och UHT görs genom totalundersökning (via register) samt cut off-undersökning respektive urvalsundersökning med cut-off. Att använda en cut off-gräns innebär att de minsta företagen utesluts från rapportering och är ett sätt att minska uppgiftslämnarbördan. Hur bidragen från företagen under cut-off hanteras varierar, se vidare 2.2.6 Modellantaganden.

Den finansiella balansen (och utlandsställningen) samlas i regel in via bedömningsurval, vilket innebär att man med olika typer av information försöker avgöra vilka företag som är stora aktörer för att på så sätt minska uppgiftslämnarbördan och samtidigt ge så god värdemässig täckning som möjligt. Undantaget är årsenkäten för direktinvesteringar som är en urvalsundersökning med stratifierat urval. Utöver att minska uppgiftslämnarbörda används bedömningsurval också för att det i vissa fall är svårt att konstruera en ramförteckning. Att nå de transaktioner som görs med omvärlden innebär att man behöver nå de företag som har transaktioner med omvärlden. För olika typer av finansiella transaktioner är detta i princip omöjligt. Ytterligare insamling till finansiell balans sker via *Finansmarknadsstatistik* (FMR), *Emitterade värdepapper* (SVDB) och *Balansstatistik mot utlandet* (BB-BAST) samt *Företagens utländska handelskrediter* (HKU). Närmare information om de olika insamlingarna till betalningsbalans och utlandsställning finns i *Källor och metoder 2015* samt tidigare versioner av *Beskrivning av statistiken*. Se även dokumentation för respektive undersökning för mer information.

Betalningsbalansen baseras på ett flertal olika undersökningar som kompletteras med ett antal primärkällor samt beräkningsmodeller. Kvaliteten på huvudaggregaten i bytesbalansen får anses vara god. I den finansiella balansen finns kontoposter som volymmässigt är väldigt omfattande samtidigt som de uppvisar stor volatilitet, främst portföljinvesteringar. Historiskt har det tidvis förekommit betydande revideringar av dessa uppgifter. Tillförlitligheten sjunker ju fler detaljerade nedbrytningar som görs.

2.2 Osäkerhetskällor

Nedan görs en helhetsbedömning av enskilda osäkerhetskällors bidrag till total tillförlitlighet baserat på insamlingar till DI och PI samt primärkällorna UHV, UHT, FMR, SVDB, HKU och BB-BAST. Primärstatistikens bedöms från betalningsbalansens perspektiv. Med det menas att en osäkerhetskälla för primärstatistiken inte nödvändigtvis värderas på samma sätt för betalningsbalansen. Modellantaganden och ramtäckning är de källor som bedöms vara mest bidragande till osäkerhet i skattningarna.

2.2.1 Urval

Direkta investeringar i utlandet och i Sverige samlas in via en årlig urvalsundersökning där rampopulationen för svenska tillgångar i utlandet är alla företag som har gjort en direktinvestering i utlandet. Rampopulationen för utländska tillgångar i Sverige är alla företag i Sverige som, helt eller delvis, ägs från utlandet. Som urvalsobjekt används kluster av juridiska enheter (företag). I de flesta fall är kluster definierade som koncerner, i övriga fall är kluster intressebolag som bara består av en juridisk enhet. Urvalsramen stratifieras med avseende på typ av koncern, t.ex. stora aktörer inklusive banker och försäkringsbolag som är månadsrapportörer till SCB för betalningsbalansstatistik, och storlek. De storleksmått som används är i första hand rapporterad direktinvesteringstillgång året innan referensåret, i andra hand eget kapital och i tredje hand aktiekapital. De enligt storleksmåttens största koncernerna totalundersöks och bland övriga väljs slumpmässiga urval. Som observationsobjekt används juridisk enhet. Inom koncernerna observeras en eller flera juridiska enheter beroende på hur ägarförhållandena inom koncernen ser ut. Användning av UHT i bytesbalansen och HKU i den finansiella balansen ger upphov till urvalsosäkerhet eftersom dessa är urvalsundersökningar. Inga andra källor till betalningsbalansen ger upphov till urvalsosäkerhet. Bedömningen är att urvalsosäkerhet inte är en av de mest bidragande osäkerhetskällorna för betalningsbalansen.

2.2.2 Ramtäckning

Eftersom betalningsbalansen är sammansatt av en mängd olika undersökningar ökar risken för problem med undertäckning respektive övertäckning. Ramtäckningen kan också variera på grund av att ramen i vissa delar av betalningsbalansen är svårare att konstruera än i andra. Ett exempel på undertäckning är ett svenskt företag som har förvärvat ett dotterbolag i utlandet före eller under referensåret och som inte har rapporterat detta till SCB. Ett exempel på övertäckning är företag som gått i konkurs eller likviderats. Bland de koncerner som ingår i direktinvesteringsundersökningen har vissa täckningsbrister kunnat konstateras. Det innebär att koncerner som skall ingå saknas (undertäckning) och koncerner som inte skall ingå finns med (övertäckning). Rapportörer och värden kan tas in i efterhand om det upptäcks att det finns aktörer som borde rapporterat.

I HKU finns en känd undertäckning som beror på ramförfarandet; rampopulationen fastställs med hjälp av underlag från UHV. Det innebär att företag med enbart tjänstehandel mot utlandet inte täcks av statistiken. Svårigheter att konstruera en rampopulation bedöms bidra till osäkerhet i tillförlitligheten i betalningsbalansen. Ramtäckningsproblematik leder till betydande osäkerhet för betalningsbalansen.

2.2.3 Mätning

För de uppgiftslämnare som rapporterar till betalningsbalansen insamlas uppgifter med hjälp av ett elektroniskt frågeformulär. Som i alla undersökningar med frågeformulär, kan mätfel förekomma på grund av att en fråga missuppfattats och därmed besvarats felaktigt. Maskinella valideringskontroller omöjliggör dock viss typ av felrapportering. För vissa poster kan också kontroll av uppgifterna göras mot företagets årsredovisning.

En speciell form av mätfel som kan uppstå när insamlingen kommer från olika håll är att endast en sida av en transaktion mäts. Betalningsbalansen bygger på principen om dubbel bokföring. Specifikt ska en transaktion inom bytesbalansen motsvaras av en transaktion i den finansiella balansen. Transaktioner i finansiella balansen kan också ha motsatt transaktion i någon annan post i finansiella balansen. I fallet då endast den ena sidan av transaktionen observeras ger det upphov till den så kallade restposten i betalningsbalansen.

Om exempelvis ett företags export samlas in i bytesbalansen så ökar företagets finansiella balans i form av ersättning för de sålda varorna. Om samma företag är rapportör i insamlingen till den finansiella balansen observerar vi båda sidor av transaktionen. Om inte skapas en diskrepens som bidrar till restposten. Denna typ av mätfel tros bidra till relativt stor osäkerhet i skattningarna, även om det är väldigt svårt att bedöma. Mätfel anges som den mest betydande osäkerhetskällan av FMR:s statistik som är underlag till Övriga investeringar, lån och depositioner.

Mätfel uppges för UHV och UHT vara de största osäkerhetskällorna, bland annat för att det är många varukoder för uppgiftslämnare att välja bland. Det uppges dock i huvudsak ha större påverkan på nedbrytningar än totalt, och ses för betalningsbalansen därmed inte ge betydande bidrag för mätosäkerheten med tanke på att det är totaler som används, inga nedbrytningar på land eller varugrupp redovisas.

2.2.4 Bortfall

Svarsfrekvensen varierar mellan undersökningarna som görs till olika delar inom betalningsbalansen. För UHV utgjorde bortfallskompensationen under år 2017 ca tre procent av det totala exportvärdet och ca fem procent av det totala importvärdet, beräknat vid det första publiceringstillfället, för handeln inom EU. Bortfallet minskar vanligtvis till revideringstillfällena eftersom uppgifter fortsätter att komma in även efter den första publiceringen.

För UHT ligger svarsfrekvensen vanligen mellan 80 och 85 procent vid första sammanställningen av undersökningen. Svarsfrekvensen i den årliga undersökningen om direktinvesteringar håller sig runt 90 procent. Svarsfrekvensen i den halvårsvisa undersökningen om portföljinvesteringar brukar vara hög med ett litet bortfall. Valet av metod för imputering vid bortfall beror på uppgiftslämnarens påverkan på statistiken. Vanligtvis imputeras föregående periods värde men det varierar också mellan de olika delarna i betalningsbalansen. Bortfall antas bidra måttligt till osäkerhet i statistiken.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifterna samlas in med hjälp av flera undersökningar fördelat på delprodukt i betalningsbalansen och bearbetningen skiljer sig åt beroende på delprodukt. Samtliga företag lämnar information om deras transaktioner med utlandet och tillgångar/skulder till utlandet fördelat per land och i flera fall även sektor och valuta. Insamlade uppgifter kontrolleras av SCB och

korrigeras vid behov. Vissa uppgiftslämnare kontaktas för kontroll/komplettering/ändring av oklara uppgifter. Ytterligare validitetskontroller genomfördes därefter maskinellt och manuellt. Inga kända brister finns vad gäller sammanslagning av data. Bearbetningsfel tros inte påverka tillförlitligheten nämnvärt.

2.2.6 Modellantaganden

Ett flertal modellskattningar görs för olika delar inom betalningsbalansen och utlandsställningen. Anledningen till att vissa delar skattas istället för insamlas är dels för att minska uppgiftslämnarbördan eller för att insamlade uppgifter behöver bearbetas, dels för att en del uppgifter inte är observerbara. På grund av att många delar av betalningsbalansen bygger på modellberäkningar bedöms modellantaganden vara den mest betydande källan till osäkerhet i statistiken. Nedan följer en beskrivning av de modellantaganden som SCB gör i framställningen av statistiken.

Uppräkningar

För bedömningsurval där de största aktörerna undersöks, främst insamlingar till PI och månadsinsamling till DI, görs ingen uppräkning för mindre aktörers bidrag. Det beror på att insamlat data värdemässigt antas ge god täckning för målpopulationen.

Inom UHT görs antagandet att företag under cut-off bidrar med värdet 0, detta görs även för Finansmarknadsstatistiken vid cut-off och HKU. UHV räknar upp bidrag under cut-off genom att använda momsdeklarationer avseende EU-handel.

Säsongrensning

Bytesbalansen innehåller kontoposter som uppvisar tydliga säsongsmönster. Några exempel är uppgifterna om varuhandel och resor. I samband med ordinarie kvartalspublicering redovisas därför en säsongrensad bytesbalans. För säsongrensning används metoden X-12-ARIMA som är utvecklad av U.S. Census Bureau. Det är en av Eurostats två rekommenderade standardmetoder för säsongrensning av officiella data. Den implementering som används är SAS PROC X12. Ingen säsongrensning sker i övrigt för betalningsbalansen.

Imputering

Imputering vid bortfall görs beroende på uppgiftslämnarens påverkan på statistiken. Vanligtvis imputeras föregående periods värde men det varierar också mellan de olika delarna i betalningsbalansen. Om även föregående period saknas kan tidigare utveckling användas för att prognosticera värden.

Finansiella tjänster

Majoriteten av uppgifterna över handeln med tjänster kommer från tjänsteenkäten men ett fåtal poster som rör den finansiella branschen

modellskattas. Courtaget, förmedlingstjänsten vid handel med värdepapper, beräknas utifrån den totala handeln per värdepappersslag. Den totala handeln, omsättningen, bygger på inrapporterade transaktioner från uppgiftslämnare vilka är behäftade med en viss osäkerhet då felrapportering kan förekomma. Ett antagande görs om att nivån, den procentuella andelen, på courtaget är konstant.

Vidare skattas även FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) vilket motsvarar räntenettet som är utlåningsräntor minus inlåningsräntor. Det är en komplex modellberäkning med flera svårigheter däribland framtagande av den referensränta som ska relateras till den verkliga räntan.

Mäklarprovision på handel med räntebärande värdepapper skattas utifrån den totala omsättningen för räntebärande värdepapper och ett antagande om en konstant nivå på mäklarprovisionen.

Modeller för beräkning av avkastning

Återinvesterade vinstmedel i direktinvesteringar (för BoP) skattas genom att dra bort utdelningar från den totala vinsten vilka både rapporteras på månadsbasis eller i den årliga direktinvesteringssenkäten.

En liten del av avkastningen på räntebärande värdepapper samlas in och som komplettering beräknas ränta på såväl utländska som svenska värdepapper. Avkastningsindex appliceras på totala innehaven och fördelas sedan schablonmässigt på sektor och land. Även utdelningar på aktier och fonder modellskattas med en modell liknande den för räntebärande värdepapper. Innehav av svenska och utländska aktier samlas in på halvårs- respektive kvartalsbasis vilket gör att avkastningen övriga perioder baseras på prognos av ställningsvärden.

Avkastning på fonder skattas på motsvarande sätt med tillägget att utdelningarna antas återinvesteras i ny fondandelar.

Ägande av fritidshus

Inom direktinvesteringar skattas ägande av svenskars fritidshus i utlandet respektive utlandets fritidshus i Sverige med hjälp av resultatet av två tidigare oberoende undersökningar samt SCB:s egen statistik över utlandsägda fritidshus i Sverige.

Modell för marknadsvärdering av ställningsvärden inom direktinvesteringar

Avkastning multipliceras med viktat p/e-tal baserat på landfördelning för direktinvesteringar för att få en marknadsvärdering. En regressionsmodell används för att göra en trenduppskattning av avkastningen där avkastning och tid (år) utgör indata. En rullande 10-årsperiod används för att få en aktuell trendskattning. Punktskattningen i den senaste tidpunkten blir den trendjusterade avkastningen för året.

En regressionsmodell med rullande 10-årsfönster skattas på liknade sätt som för avkastning för att få en trenduppskattning av p/e talet.

Modeller för beräkning av portföljinvesteringar

Inom portföljinvesteringar görs en rad modellskattningar för att göra undersökningen heltäckande. Handel i svenska räntebärande värdepapper skattas utifrån emissioner samt förändringar i innehaven under månaden vilka samlas in från uppgiftslämnare. Den del av svenska värdepapper som samlas in till nominellt värde marknadsvärderas med hjälp av en modell. Även skatt på aktieutdelningar modellskattas. Samtliga beräkningar baseras på ställningsvärden som samlas in från uppgiftslämnare. Vid eventuell felrapportering påverkas även modellskattningarna.

Insamlingens struktur för portföljinvesteringar bygger på antagandet om att svenska räntebärande värdepapper denominerade i SEK emitteras i Sverige, den del som emitteras utomlands antas vara försumbar.

Modeller för beräkning av övriga investeringar

Transaktioner i övriga investeringar skattas för MFI-sektorn (Monetära finansinstitut) utifrån information från Finansmarknadsstatistiken på SCB.

De modellberäknade värdena enligt rubrikerna ovan fördelas på sektor och land utifrån företagshistorik eller genom fördelning utifrån motsvarande poster där informationen finns.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Revideringspolicy för betalningsbalansen är enligt följande:

Vid publicering av kvartal 1 revideras närmast föregående 4 kvartal

Vid publicering av kvartal 2 revideras föregående 9 kvartal

Vid publicering av kvartal 3 revideras föregående 10 kvartal

Vid publicering av kvartal 4 revideras föregående 11 kvartal.

Undantagsvis kan ytterligare perioder revideras om det skett metodförändringar eller tillkommit nya data som ger en påtagligt förändrad bild av betalningsbalansen. Statistiken är slutlig vid publicering men revideras om upprättade uppgifter kommer in. Revideringar varierar i storlek samt i vilka poster som revideras.

De poster i betalningsbalans och utlandsställning som består av prognosticerade värden ersätts med utfall när den årliga undersökningen för direktinvesteringar samt den halvårsvisa undersökningen för portföljinvesteringar är färdigställda. Detta sker vid publicering av kvartal 3 respektive kvartal 2 och 4.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Betalningsbalansen samlas in, sammanställs och levereras till olika intressenter månads-, kvartals- och årsvis. Uppgifterna ska vara SCB tillhanda senast den 15:e i månaden efter referensperiodens slut. I vissa delundersökningar förekommer längre svarstider.

Framställningstiden för betalningsbalansen som publiceras kvartalsvis är cirka 60 dagar. För vissa delar i betalningsbalansen kan den tiden variera mellan 2 och 5 månader. För de delar som inte är färdigställda vid den första publiceringen av statistiken görs ett antal skattningar.

3.2 Frekvens

Statistik samlas in, produceras och rapporteras månads-, kvartals-, halvårs- och årsvis. Publicering nationellt sker också enligt ovan.

3.3 Punktlighet

Leveranser och publicering följer uppgjord tidsplan.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiska centralbyrån producerar och publicerar Sveriges betalningsbalans och utlandsställningen på uppdrag av Sveriges riksbank sedan september 2007. Statistik rörande betalningsbalansen finns tillgänglig på SCB:s webbplats scb.se. Samtliga delar av betalningsbalans och utlandsställning finns tillgängliga i Statistikdatabasen. För ytterligare nedbrytningar inom den finansiella balansen redovisas specifikt portfölj- och direktinvesteringar. För fler nedbrytningar inom varor och tjänster, se undersökningarna Utrikeshandel med varor och Utrikeshandel med tjänster på SCB:s webbplats.

Äldre tidsserier finns publicerade i Excel.

Därutöver skickas statistikleveranser till:

- Europeiska centralbanken (ECB)
- Eurostat
- Internationella valutafonden (IMF) som publicerar s.k. SDDS-statistik (Special Data Dissemination Standard)
- Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)
- Bank for International Settlements (BIS)
- Världsbanken (WBG)

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Utöver den fritt tillgängliga statistiken på scb.se och genom Eurostat finns även möjligheten att på uppdrag, mot en avgift, göra ytterligare beställningar av statistiken. Detaljerad statistik medför dock risk för röjning av uppgiftslämnare. Därför finns begränsningar i vad som kan lämnas ut.

4.3 Presentation

Betalningsbalansen publiceras i Statistikdatabasen kvartalsvis. Huvuddragen redovisas i tabeller och diagram i statistikdatabasen samt en statistiknyhet. Därutöver finns ett fåtal äldre tidsserier publicerade i Excel.

4.4 Dokumentation

Framtagandet och designen av betalningsbalansen finns dokumenterad i dokumentet Källor och metoder och dess kvalitet finns sammanfattad i dokumentet Kvalitetsdeklaration. Samtliga dokumentationer finns tillgängliga på www.scb.se.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Betalningsbalansstatistiken följer de rekommendationer för statistiken som IMF ger ut i "Balance of Payments Manual" (BPM6). Nuvarande version av IMF:s manual är den sjätte i ordningen och statistiken publicerades för första gången enligt BPM6 i Sverige december 2014. I samband med detta ändrades också definitionen av ett flertal poster i betalningsbalansstatistiken. Insamlingen ändrades fr.o.m. 2013 och så långt möjligt och relevant gjordes också en sammanlänkning av data mellan perioden före och efter januari 2013. Dock kvarstår en del tidsseriebrott som inte har varit möjliga att överbrygga. Sveriges medlemskap i EU har också inneburit vissa speciella krav på statistiken som inte kan jämföras med statistik från tiden före EU-inträdet. Det förekommer också tidsseriebrott på äldre perioder som kommer av tidigare manualbyten men även i vissa fall då metodbyten skett.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Betalningsbalansstatistiken har mycket god följsamhet mot de internationella rekommendationerna vilket gör jämförelser med andra länder möjlig.

5.3 Sammanvändbarhet i övrigt

Utrikeshandel med varor ingår som underlag i betalningsbalansen och statistiken kan därför användas i kombination med statistik över varuhandeln för att se underliggande varugrupper och geografisk fördelning. På grund av olika definitioner och avgränsningar skiljer sig de uppgifter som redovisas i Utrikeshandel med varor och betalningsbalansens handelsbalans åt. Något ytterligare som försvårar jämförbarheten inom detta område är att utrikeshandelsstatistiken med varor styrs av andra EU-förordningar än de förordningar som används av betalningsbalansen.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Såväl utrikeshandel med varor som tjänster ingår som underlag både i SCB:s kvartalsvisa beräkningar av BNP samt betalningsbalansen. På grund av olika definitioner och avgränsningar skiljer sig de uppgifter som redovisas i BNP och betalningsbalansen åt. En av skillnaderna är att betalningsbalansen redovisar uppgifter i statistiskt värde medan man i Nationalräkenskaperna

redovisar uppgifter värderade i fakturavärde, vilket resulterar i vissa värdemässiga avvikelser vid jämförelse.

En annan förklaring till att skillnader uppstår är att SCB ibland justerar utlandssektorn i Nationalräkenskaperna i syfte att få beräkningarna av BNP från användningssidan och produktionssidan att stämma överens. Sådana justeringar kan gälla såväl prisutveckling som värden i löpande priser.

En annan skillnad som gör att Utrikeshandeln med varor skiljer sig mot betalningsbalansen rör merchanting, dvs. den del av trepartshandel som innebär att företag i Sverige köper produkter utomlands för att sedan sälja dem utan att först ta hem dem till Sverige. Enligt manualen BPM6 ska merchanting, dvs. differensen mellan inköp och försäljning, redovisas som varuhandel. Tidigare har denna marginal på affärerna räknats som en tjänsteexport. Förändringen innebär inget för handelsnettot totalt men den innebär att stora belopp flyttas från tjänsteexporten till varuexporten i redovisningen av betalningsbalansen. Merchanting redovisas även i nationalräkenskaperna men kommer från en annan källa vilket gör att diskrepanser finns.

Även definitionen av bearbetning enligt BPM6 som används i betalningsbalansen är annorlunda än den som tillämpas i Utrikeshandel med varor. Bearbetning räknas i betalningsbalansen numera netto, dvs. endast värdet av bearbetningstjänsten redovisas som export när det gäller bearbetning av utländska varor i Sverige respektive som import vid bearbetning utomlands. Dessa nettovärden fördelas som handel med respektive vara. Tidigare har värdet av hela varan redovisats när den passerar gränsen såväl före som efter bearbetningen. Definitionen av bearbetning har alltså ändrats i betalningsbalansen. Eftersom utrikeshandelsstatistiken med varor redovisas enligt andra EU-förordningar kommer dessa förändringar inte att speglas i utrikeshandelsstatistiken med varor.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Statistiken tillhör inte Sveriges officiella statistik.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

C Bevarande och gallring

Arbete med särskilda gallringsföreskrifter pågår på betalningsbalansområdet.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftslämnarplikt föreligger med stöd av lagen om Sveriges riksbank (1988:1385) 6 kap. 9 §. Mer information finns också i Riksbankens författningssamling (RBFS 2002:4). Det innebär att det är en lagstadgad skyldighet att lämna uppgifterna till SCB. Riksbanken har rätt att vitesförelägga företag/organisation/myndighet som inte rapporterar.

E EU-reglering och internationell rapportering

Uppgiftsskyldigheten regleras även på EU-nivå genom följande förordningar.

Europaparlamentets och Europarådets förordning (nr 184/2005) om den Europeiska Unionens statistik över betalningsbalansen, export och import av tjänster samt direkta investeringar (OJ L35/23 of 8/02/2005).

Kommissionens förordning (EU) nr 555/2012 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 184/2005 om gemenskapsstatistik över betalningsbalansen, internationell handel med tjänster och utländska direktinvesteringar vad gäller uppdatering av uppgiftskrav och definitioner.

Europeiska centralbankens riktlinje 16 juli 2004 om Europeiska centralbankens (ECB) krav på rapportering av statistik över betalningsbalansen och utlandsställningen samt likviditeten i utländsk valuta. (ECB/2004/15) (2004/808/EG)

När det gäller insamling och bearbetning av betalningsbalansdata på EU-nivå finns en uppdelning av ansvaret mellan Eurostat och ECB. Eurostat ansvarar för kvartals- och årsvis statistik medan ECB mer fokuserar på kortperiodiska statistikuppgifter.

Statistik rapporteras till:

- Europeiska centralbanken (ECB)
- Eurostat
- Internationella valutafonden (IMF) som publicerar s.k. SDDS-statistik (Special Data Dissemination Standard)
- Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)
- Bank for International Settlements (BIS)
- Världsbanken (WBG)

F Historik

År 1922 sammanställdes den första officiella betalningsbalansen av finansdepartementet på uppmaning av Nationernas Förbund, som ville ha uppgifterna till sin årliga "Statistics on Balances of Payments".

År 1927 tog kommerskollegium över arbetet med att sammanställa betalningsbalansen, som publicerades i Kommersiella Meddelanden fram till krigsutbrottet.

År **1947** återupptogs produktionen av betalningsbalansen, nu av Sveriges riksbank, som fortfarande har ansvaret för statistiken och för rapporteringen till IMF, OECD och BIS. Efter Sveriges inträde i EU har dessutom Eurostat och ECB tillkommit som mottagare av statistiken.

År **2007** utkontrakterade Riksbanken produktionen av betalningsbalansen till SCB. Riksbanken är fortfarande (2017) ansvarig myndighet. Årsvisa tidsserier finns sedan 1950 medan kvartalsvisa uppgifter finns från 1982.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Sveriges riksbank
Kontaktperson	Jyry Hokkanen
E-post	fornamn.efternamn@riksbank.se
Telefon	08 787 00 00
Statistikproducent	Statistiska centralbyrån
Kontaktperson	Nadia von Unge
E-post	fornamn.efternamn@scb.se
Telefon	010-479 50 00 (Statistikservice)